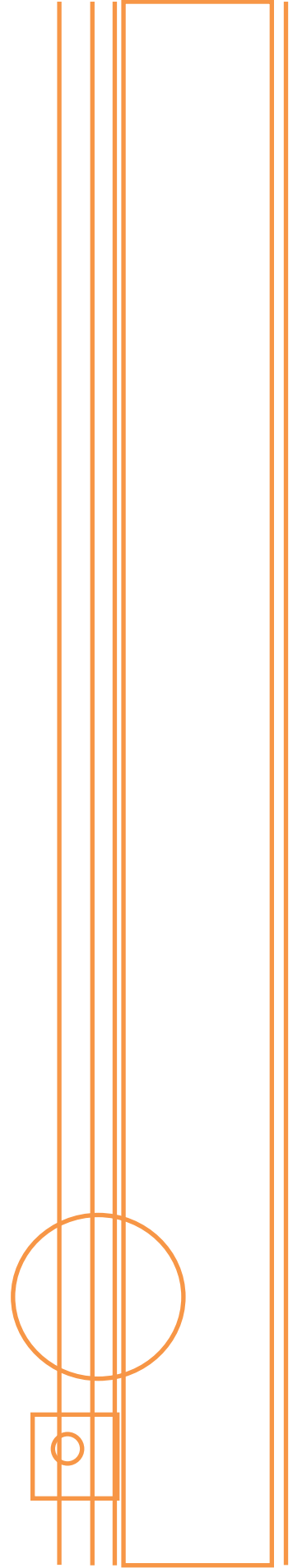

ΖΕΡΒΟΥΔΑΚΗ ΕΛΕΝΗ

ΑΙΤΙΑΚΗ ΑΠΟΔΟΣΗ

1. Αιτιακή απόδοση της επίδοσης και γονεϊκή εμπλοκή

1.1 Αιτιακή απόδοση της επίδοσης

Στα πρώτα στάδια της εργασίας του, ο Weiner (1972) πρότεινε 4 παράγοντες στους οποίους, όπως πίστευε, ο άνθρωπος απέδιδε το βαθμό της επίδοσής του: την ικανότητά του, την προσπάθεια που κατέβαλε, τη δυσκολία του καθήκοντος και την τύχη. Τις τέσσερις αυτές αποδόσεις της επιτυχίας ή αποτυχίας τις ταξινόμησε σε δύο διαστάσεις: τη Σταθερότητα (σταθερή, ασταθής) και την Αιτιότητα (εσωτερική, εξωτερική). Θεώρησε, μάλιστα, ότι η Ικανότητα είναι ένα σταθερό και εσωτερικό τμήμα του εαυτού μας, ενώ η Προσπάθεια είναι βέβαια εσωτερική, αλλά είναι ασταθής, αφού το άτομο άλλοτε προσπαθεί περισσότερο και άλλοτε λιγότερο. Η Δυσκολία του καθήκοντος είναι πάντοτε σταθερή, αλλά θεωρείται εξωτερικός παράγοντας. Τέλος, η Τύχη είναι πράγματι ασταθής παράγοντας και οφείλεται σε εξωγενή αίτια και όχι στο ίδιο το άτομο.

Αργότερα, όμως, ο Weiner (1979, 1985) αναδιάρθρωσε τον πίνακα και ισχυρίστηκε ότι πιθανόν υπάρχουν χιλιάδες αιτίες όπου το άτομο μπορεί να αποδίδει την επιτυχία ή την αποτυχία του. Και αυτή τη φορά για την ταξινόμηση των αιτών αυτών πρότεινε τρεις διαστάσεις. Τη Σταθερότητα, την Αιτιότητα και τον Έλεγχο. Στη νέα διάσταση, αυτή του Ελέγχου, ο Weiner ισχυρίζεται ότι το άτομο αποδίδει την επιτυχία του σε κάποιους παράγοντες που άλλοτε μπορεί να τους ελέγξει και άλλοτε όχι (Θεοδωράκης, Γούδας, & Παπαϊωάννου, 2003). Έτσι, η απόδοση στη σκληρή μελέτη είναι πάντοτε, σύμφωνα με τον Weiner (1985), ένας παράγοντας ελεγχόμενος, ενώ η στάση του δασκάλου προς το μαθητή είναι παράγοντας μη ελέγξιμος.

Όπως, επίσης, αναφέρει ο Weiner (1985) (στο Θεοδωράκης, Γούδας, & Παπαϊωάννου 2003, σελ. 244), οι αιτίες που αποδίδονται στη διάσταση της Αιτιότητας επηρεάζουν το αυτοσυναίσθημα. Η απόδοση της επιτυχίας ή αποτυχίας σε αιτίες που ταξινομούνται στη διάσταση της Σταθερότητας, επηρεάζει τις προσδοκίες,

ενώ ή απόδοση της επιτυχίας ή αποτυχίας του ατόμου σε αιτίες που κατατάσσονται στη διάσταση του Ελέγχου επηρεάζει και τα συναισθήματα. Χαρακτηριστικά, αν το άτομο αποδώσει τυχόν αποτυχία σε εσωτερικά, σταθερά και μη ελεγχόμενα αίτια, π.χ. στις νοητικές του ικανότητες, τότε είναι πιθανό να μην ξαναπροσπαθήσει. Αντιθέτως, αν αποδώσει τη συμπεριφορά του σε εσωτερικά αλλά περιστασιακά και ελεγχόμενα αίτια (π.χ. στην προσπάθειά του), τότε έχει πολλές πιθανότητες να ξαναπροσπαθήσει και, καταβάλλοντας μεγαλύτερη προσπάθεια την επόμενη φορά (Κοκκινάκη, 2005), να σημειώσει βελτίωση.

Οι μαθητές που πιστεύουν ότι εξωτερικοί παράγοντες, όπως τύχη ή η ευκολία της δραστηριότητας, καθορίζουν την επίδοσή τους, έχουν, συνήθως, άγχος εντονότερο από μαθητές που αντιλαμβάνονται την επίδοση ως το αποτέλεσμα εσωτερικών αιτιακών αποδόσεων, όπως η ικανότητα και η προσπάθεια. «Βλέπουν τους εαυτούς τους σα να έχουν λιγότερη ισχύ στον περίγυρό τους (σε αυτή την περίπτωση την τάξη τους και τη μάθησή τους) και σε αυτό που τους συμβαίνει», ενώ οι μαθητές με υψηλότερο εσωτερικό κέντρο ελέγχου...«έχουν γενικά μεγαλύτερη πίστη στον εαυτό τους, είναι περισσότερο ριψοκίνδουνοι, είναι περισσότερο περίεργοι και επισπεύδουν την επιτυχία σχετικά με την αποτυχία, όταν ενασχολούνται με μαθησιακές δραστηριότητες» (Wiseman&Hunt, 2001, σελ. 46).

Οι Wiseman και Hunt (2001) βρήκαν, επίσης, ότι είναι δυνατό να επιτευχθούν υψηλότερα επίπεδα επίδοσης μέσα από μαθησιακά περιβάλλοντα που χρησιμοποιούν κατάλληλες μαθησιακές δραστηριότητες, αμοιβές και προσεγγίσεις διδασκαλίας, με τις οποίες οι μαθητές οδηγούνται να βιώσουν την επιτυχία, με συνέπεια να αντιληφθούν ένα μεγαλύτερο εσωτερικό κέντρο ελέγχου.

Γενικότερα, στο πλαίσιο που αφορά στην επίδοση, η επίδραση καθορίζεται από το πεδίο της διάστασης του ελέγχου. Ένα άτομο που τοποθετεί την ευθύνη για επιτυχία ή αποτυχία στην ικανότητα - προσπάθεια (εσωτερικούς παράγοντες) αισθάνεται περηφάνια ή ντροπή περισσότερη από κάποιον που τοποθετεί την ευθύνη για το αποτέλεσμα στη δυσκολία της εργασίας ή στην τύχη (εξωτερικοί παράγοντες) (Weiner, 1984).

Από την έρευνα του Spera (2006, σελ. 480) σε 184 εφήβους διαπιστώθηκε ότι οι αντιλήψεις των εφήβων για τους εκπαιδευτικούς στόχους και τις αξίες των γονιών τους στατιστικά, σχετίζονται, σημαντικά με τις αναφορές τους για την εμπλοκή των

γονιών τους στη σχολική τους ζωή και το γονεϊκό έλεγχο. Επίσης, διαπιστώθηκε ότι οι αντιλήψεις τους αναφορικά με τη γονεϊκή εμπλοκή στη σχολική εργασία σχετίζονται θετικά με το ενδιαφέρον που επιδείκνυαν οι μαθητές για το σχολείο, την εσωτερική ακαδημαϊκή αυτορύθμιση και τους στόχους τους. Τέλος, στη σχέση γονεϊκής εμπλοκής και ακαδημαϊκής επιτυχίας του παιδιού συνεισφέρει περισσότερο ο τύπος γονέα που έχει ως κέντρο το παιδί.

Οι Rytkonen, Aunola, και Nurmi (2005, σελ. 518) σε έρευνα που πραγματοποίησαν σε 182 μητέρες και 167 πατεράδες παιδιών νηπιακής ηλικίας και πρώτης και δευτέρας δημοτικού, διαπίστωσαν ότι οι γονείς των παιδιών που βρίσκονταν στο Νηπιαγωγείο απέδιδαν την επιτυχία των παιδιών τους στην ικανότητα των ίδιων των παιδιών και στη διδασκαλία. Όταν σε λίγο καιρό τα παιδιά πήγαν στο Δημοτικό, οι γονείς απέδιδαν όλο και περισσότερο την επίδοση των παιδιών στην ικανότητά τους, ενώ την αποτυχία τους την απέδιδαν στην έλλειψη προσπάθειας. Εν κατακλείδι, όσο υψηλότερη ήταν η βαθμολογία των παιδιών, τόσο οι γονείς την απέδιδαν στην προσπάθεια και την ικανότητα των παιδιών τους, ενώ, αντίθετα, τη χαμηλή επίδοση είχαν την τάση να την αποδίδουν στη διδασκαλία.

1.2 Αιτιακή Απόδοση της επίδοσης από το γονιό

Η Αιτιακή Απόδοση της επίδοσης των παιδιών στο σχολείο από τους γονείς έχει τη δική της σημασία για δύο γενικούς λόγους. Αν λάβουμε υπόψη ότι οι άνθρωποι έχουν την τάση να αποδίδουν την όποια ανθρώπινη συμπεριφορά, τόσο τη δική τους όσο και των άλλων, σε διάφορους παράγοντες, αλλά και το γεγονός ότι η Αιτιακή Απόδοση καθοδηγεί τη σκέψη των γονέων για τα παιδιά τους, αντιλαμβανόμαστε ότι η κάθε στάση και συμπεριφορά, που υιοθετούν οι γονείς σχετικά με την επίδοση των παιδιών τους, μπορεί να αναχθεί στα αίτια που τους οδήγησαν να υιοθετήσουν την αντίστοιχη αντίληψη και να εκδηλώσουν την ανάλογη συμπεριφορά.

Σύμφωνα με τον Αυστριακό Ψυχολόγο Fritz Heider, ο οποίος θεωρείται και ο πατέρας της αιτιακής απόδοσης, η αιτιακή απόδοση είναι η διαδικασία, που μας επιτρέπει να εξάγουμε συμπεράσματα (Griffin, 1994). Βλέποντας ένα άτομο να δρα αυτόματα βγάζουμε συμπεράσματα που μας δίνουν υπερβολικά απλές πληροφορίες. Κατά τον Heider υπάρχουν 3 στάδια αιτιακής απόδοσης:

- ❖ Αντίληψη της δράσης (Perception of action)
- ❖ Απόφαση της πρόθεσης (Judgement of intention)
- ❖ Αιτιακή απόδοση της διάθεσης (Attribution of disposition).

Ο Heider όρισε την αιτιώδη απόδοση ως την προσπάθεια να προβλέψει και να ελέγξει τον κόσμο, αναθέτοντας την παροδική συμπεριφορά σε σχετικά αμετάβλητες διαθέσεις. Η αυτοαντίληψη είναι μια ειδική περίπτωση αιτιακής απόδοσης (παίζω πιάνο γιατί μ' αρέσει). Οι άνθρωποι τις αιτίες της συμπεριφοράς τις εκτιμούν συστηματικά, με μια κοινότοπη αναζήτηση, για να κατανοήσουν για ποιο λόγο συμβαίνουν τα γεγονότα (Communication Theory: A First Look).

Η θεωρία της αιτιακής απόδοσης δίνει έμφαση στις γνωστικές πληροφορίες που καθένας επεξεργάζεται ως κρίσιμες για την κατανόηση της συμπεριφοράς. Προσεγγίζει, και αναγνωρίζει γενικά τη σπουδαιότητα των κινήτρων, για να επισημάνει τα αίτια και το ρόλο της αιτιακής απόδοσης στη μελλοντική κατεύθυνση της συμπεριφοράς.

Ο Weiner πιστεύει ότι οποιαδήποτε θεωρία κινήτρων θα πρέπει να εμπεριέχει μια πλήρη σειρά γνωστικών διαδικασιών αλλά και συναισθηματικών, λογικών και μη λογικών ενεργειών. «Η βασική αρχή της θεωρίας της αιτιακής απόδοσης είναι ότι κάθε άτομο ζητά να κατανοήσει, ψάχνει να ανακαλύψει γιατί ένα γεγονός συνέβη» (Weiner, 1984, σελ. 18). Μια τυχαία-μη κατευθυνόμενη αιτιακή απόδοση απαντά στο ερώτημα γιατί συνέβη ένα αποτέλεσμα. Εάν γνωρίζει το γιατί κάποιος απέτυχε, μπορεί να αυξήσει τις εσωτερικές μεταβολές για επιτυχία.

Η έρευνα αιτίων δεν περιορίζεται σε έναν μόνο τομέα κινήτρων. Ο Weiner (1984) αναγνωρίζει ότι η επίδοση των μαθητών μπορεί να αποδοθεί ως ικανότητα, κίνητρο, αδυναμία των άλλων να εκτελέσουν κάποια καθήκοντα, ακόμα και ως τύχη. Ο αριθμός των αιτίων είναι άπειρος και εξαρτάται από τη συγκεκριμένη ενέργεια που είναι υπό εξέταση.

Ο ίδιος ο Weiner θεωρεί ακόμα ότι τα άτομα χρησιμοποιούν τέσσερα στοιχεία για να ερμηνεύσουν και να προβλέψουν το αποτέλεσμα που αφορά στην επίδοση ενός γεγονότος. Τα τέσσερα αιτιακά στοιχεία είναι: η ικανότητα, η προσπάθεια, ο βαθμός δυσκολίας στην εκτέλεση των καθηκόντων και η τύχη. Στην προσπάθειά του να εξηγήσει την επιτυχία ή την αποτυχία σε ένα γεγονός που σχετίζεται με την επίδοση, το άτομο εκτιμά το επίπεδο ικανότητάς του, την ποσότητα της προσπάθειας που

καταναλώνεται, τη δυσκολία της εργασίας, καθώς και το μέγεθος και την κατεύθυνση της τύχης. Από τα τέσσερα στοιχεία δύο περιγράφονται ως εσωτερικοί παράγοντες (ικανότητα και προσπάθεια), ενώ τα υπόλοιπα δύο ως εξωτερικοί (η δυσκολία των καθηκόντων και η τύχη). Δύο από τα στοιχεία, η ικανότητα και η δυσκολία της εργασίας, εμφανίζουν σταθερά χαρακτηριστικά, ενώ τα άλλα δύο, η προσπάθεια και η τύχη, εμφανίζουν ασταθή χαρακτηριστικά. Συγκεκριμένα, το 15%-30% των παιδιών με αναγνωστική δυσχέρεια προέρχεται από οικογένειες με οικονομικό επίπεδο χαμηλό, ενώ η υποεπίδοση αυξάνεται, όσο προχωρούν οι τάξεις. Πάντως, για την επίδοση στην ανάγνωση σημαντικός παράγοντας είναι τα κίνητρα επίδοσης (Borkowski, Johnston, & Reid, 1987).

Κατά τον Weiner, τα άτομα ψάχνουν αιτίες για να εξηγήσουν την επίδοσή τους. Ο Weiner, μάλιστα, (1984) υπέθεσε ότι η Αιτιακή Απόδοση που σχηματίζουν τα άτομα επηρεάζει τις προσδοκίες επιτυχίας, τη συμπεριφορά επίδοσης και την απόδοση της επίδοσης. Για παράδειγμα, άτομα που αποδίδουν ατυχή αποτελέσματα στην ελλιπή προσπάθεια (μεταβλητές που ελέγχουν) αναμένεται να επιτύχουν επιμένοντας στην προσπάθεια. Αντιθέτως, τα άτομα που πιστεύουν ότι τα ατυχή αποτελέσματα οφείλονται σε μειωμένη ικανότητα (μια μη ελεγχόμενη μεταβλητή), έχουν πολύ λίγες προσδοκίες για επιτυχία, ενώ, συνήθως, ακολουθεί αποτυχία ή και τάση για εύκολη εγκατάλειψη (Weiner, 1994).

Έπειτα, σύμφωνα με τους Weineretal. (1971), η Αιτιακή Απόδοση επηρεάζεται από τις κοινωνικοοικονομικές διαφορές και παίζει σημαντικό ρόλο στην ακαδημαϊκή επίδοση των παιδιών. Π.χ., τα πιστεύω των γονιών για την ικανότητα των παιδιών τους στο μάθημα της Γλώσσας και των Μαθηματικών, δεν επηρεάζουν μόνον τα πιστεύω των παιδιών για τον εαυτό τους (αυτοεκτίμηση), αλλά συχνά είναι παράγοντας πιο σημαντικός από την επίδραση που ασκούσε η προηγούμενη ακαδημαϊκή επίδοση.

Βεβαίως, ρόλο στο σχηματισμό αιτιακών αποδόσεων, από την πλευρά των γονέων, παίζει και η ηλικία του παιδιού. Οι γονείς μεγάλων παιδιών αποδίδουν την επίδοσή τους σε διατεταγμένους παράγοντες, όπως η ικανότητα, αλλά και σε παράγοντες που το παιδί μπορεί να ελέγξει, όπως η προσπάθεια. Συνεπώς, οι σχέσεις μεταξύ αιτιακών σχέσεων γονέα-παιδιού μπορεί να είναι ισχυρότερες για τα μεγαλύτερα παιδιά. Ακόμα κι αν οι γονείς αποφεύγουν να αποδίδουν την επίδοση σε

χαμηλή ικανότητα, τα παιδιά αποδίδουν το άγχος τους σε άλλες αιτιακές μεταβλητές, όπως η αντανάκλαση της δικής τους ανεπαρκούς ικανότητας.

Σύμφωνα με το μοντέλο του Weiner, το κίνητρο επίδοσης μπορεί να οριστεί ως «η ικανότητα να αντιλαμβανόμαστε την επιτυχία, αποδίδοντας τα αίτια της σε εσωτερικούς παράγοντες και ιδιαίτερα στην προσπάθεια» (Jones et al., 1972, σελ.112).

Η Graham (1984), στη μελέτη της για τα κίνητρα μέσα στην τάξη από τη σκοπιά της αιτιακής απόδοσης, αναφέρει ότι « η αιτιακή απόδοση είναι το επίκεντρο σε μια θεωρία κινήτρων που έχει αποδειχθεί ότι είναι πολύ πλούσια και εφαρμόσιμη σε ένα ευρύ φάσμα εργασιών αναφορικά με τη επίδοση» (σελ. 31). Όταν οι γονείς αποδίδουν μεγάλη αξία στην εκπαίδευση, στη μόρφωση, στην προσπάθεια που καταβάλλεται από το παιδί, καθώς και στην ικανότητά του, τότε ενισχύουν και τις προϋποθέσεις ώστε τα παιδιά να σημειώνουν στο σχολείο καλύτερη επίδοση και αυξημένη αναγνωστική ικανότητα (Ryan et al., 1995, σελ. 78, 82. Hess et al., 1984).

Οι Eccles, Jacobs, και Harold (1990) πραγματοποίησαν εκτεταμένη έρευνα σχετικά με την επίδραση του φύλου στις αντιλήψεις των γονιών αναφορικά με τις ικανότητες των παιδιών τους, και κατά συνέπεια, στο πώς αυτές οι αντιλήψεις ενδέχεται να επηρεάσουν τόσο την επίδοση και την εμπλοκή των παιδιών σε διάφορες δραστηριότητες όσο και την αυτοαντίληψή τους για τις ικανότητές τους σε αυτές. Από τα αποτελέσματα της έρευνας διαφάνηκε ότι η αντίληψη των γονιών για τις ικανότητες των παιδιών τους στις διάφορες δραστηριότητες επηρεάζεται από διάφορους παράγοντες, όπως κοινωνικούς, καθώς και από το δικό τους ερμηνευτικό σύστημα πεποιθήσεων. Το ερμηνευτικό σύστημα πεποιθήσεων των γονέων γενικά για το ρόλο του φύλου, σε συνδυασμό με το φύλο του παιδιού τους, επηρεάζει τα συμπεράσματα που αυτοί εξάγουν, με βάση τις επιδόσεις των παιδιών τους, για την ικανότητά τους σε διάφορες περιοχές δραστηριοτήτων, που θεωρούνται στερεότυπα για το κάθε φύλο. Τα συμπεράσματα αυτά των γονέων επηρέασαν και τις προσδοκίες τους για τις μελλοντικές επιδόσεις των παιδιών τους σε αυτές τις δραστηριότητες αλλά, κατά συνέπεια, και τις ευκαιρίες που δίνουν οι γονείς στα παιδιά για να αναπτύξουν τις δεξιότητές τους σ' αυτές τις διάφορες περιοχές δραστηριοτήτων.

1.3 Αιτιακή απόδοση της επίδοσης από το παιδί

Η διαμόρφωση της προσωπικότητας του παιδιού ξεκινάει οπωσδήποτε από τον πυρήνα της οικογένειας. Ο τρόπος με τον οποίο αλληλεπιδρούν τα μέλη της καθορίζει ως ένα μεγάλο βαθμό και την αυτοεικόνα του παιδιού. Μέσα από τις προσκείμενες που αυτό λαμβάνει δημιουργεί την εικόνα και την ταυτότητά του. Πρόκειται για την αυτοαντίληψη, για την εικόνα δηλαδή που το παιδί έχει σχηματίσει για τον εαυτό του μέσα από το πλέγμα των σχέσεων που έχει αναπτύξει με τους σημαντικούς άλλους, με τους οποίους βρίσκεται σε επαφή και ιδιαίτερα με τους γονείς του.

Οι Marsh, Hau και Kong (2002, σελ. 759-760) προκειμένου να ερευνήσουν τη σχέση ανάμεσα στην αυτοαντίληψη, την ακαδημαϊκή επίδοση και τη γλώσσα διδασκαλίας διεξήγαγαν βετή έρευνα σε 7.802 μαθητές Γυμνασίων του Χονγκ-Κονγκ. Από τα αποτελέσματά τους διαπιστώθηκε ότι η προγενέστερη αυτοαντίληψη έχει στατιστικά σημαντική επίδραση στην επόμενη επίδοση και η προγενέστερη επίδοση επιδρά στην επικείμενη αυτοαντίληψη. Υπάρχει, δηλαδή, σχέση αιτίας και αιτιατού με τη μόνη διαφορά ότι δεν μπορεί να καθοριστεί ποιο προηγείται και ποιο έπεται.

Οι Michael και Smith (1976) αναφέρουν χαρακτηριστικά μεταξύ άλλων ότι: «η συχνή επιτυχία οδηγεί σε παραπέρα επιτυχία. Η επαναλαμβανόμενη αποτυχία οδηγεί σε μια μεγαλύτερη αίσθηση αποτυχίας, άγχους και αποξένωσης» (σελ. 522). Η μελέτη της Boruchovitch (2004, σελ. 59) σε 110 έφηβους της Βραζιλίας, χαμηλού κοινωνικοοικονομικού επιπέδου, απέδειξε ότι οι μαθητές την επιτυχία ή την αποτυχία τους την αποδίδουν τόσο σε εξωγενείς όσο και σε ενδογενείς παράγοντες. Όμως, πιο ισχυροί προβλεπτικοί παράγοντες, είτε για την επιτυχία είτε και για την αποτυχία των μαθητών, φάνηκε ότι είναι οι εσωτερικοί. Συγκεκριμένα, η προσπάθεια αλλά και η έλλειψη των εσωτερικών παραγόντων ήταν από τις πιο συνήθεις απαντήσεις των εφήβων.

Οι αντιλήψεις των μαθητών για το γονεϊκό τύπο (απαιτητικός και υπεύθυνος), η γονεϊκή εμπλοκή (οι αξίες των γονέων και η εμπλοκή τους στο σχολείο), ο χαρακτήρας των δασκάλων (έλεγχος και υπευθυνότητα) και η σχολική ατμόσφαιρα (η υπευθυνότητα του σχολείου και η υποστήριξη ενός κοινωνικού περιβάλλοντος) είναι σημαντικοί προβλεπτικοί παράγοντες της σχολικής επίδοσης. Εντούτοις, τη σχέση ανάμεσα στο μαθητικό πλαίσιο και την ακαδημαϊκή επίδοση φαίνεται ότι ρυθμίζουν

τα κίνητρα και η ικανότητα των μαθητών (Marchant, Paulson, & Rothlisberg, 2001, σελ. 516).

Η Mandara (2008, σελ. 221) εξέτασε τις επιδράσεις που ασκούσε στην ακαδημαϊκή επίδοση Αφρικανο-Αμερικανών αγοριών η λειτουργία της οικογένειας. Από τα αποτελέσματα της έρευνας διαπιστώθηκε ότι ο αυθεντικός τύπος γονέα είναι περισσότερο από κάθε άλλο τύπο γονέα αυτός που ωθεί τα παιδιά, να αποδεχτούν την πολιτιστική τους κληρονομιά και να την ενδυναμώσει, προκειμένου από τη μια να αποφύγει τα εμπόδια και από την άλλη να επιτύχει τους στόχους του. Τέτοιοι γονείς εμπλέκονται πιο δυναμικά στις εργασίες των παιδιών, περιορίζουν τον αντιπαραγωγικό τους χρόνο και αυξάνουν τις πιθανότητες επιτυχίας τους στο σχολείο.

Οι μαθητές που τείνουν να αποδίδουν την επίδοσή τους σε εσωτερικούς παράγοντες (ικανότητες και προσπάθεια) συνήθως έχουν υψηλότερη σχολική επίδοση. Αντίθετα, οι μαθητές που αποδίδουν την επίδοσή τους σε εξωτερικούς παράγοντες (γονείς, δασκάλους, τύχη) παρουσιάζουν χαμηλή σχολική επίδοση. Όσοι μαθητές αντιμετωπίζουν πρόβλημα στη σχολική τους επίδοση επιρρίπτουν ευθύνες στις πρακτικές και παραλείψεις των δασκάλων, στη συμπεριφορά των γονιών ή σε τυχαία γεγονότα και συγκυρίες. Τα παιδιά, όμως, με ικανοποιητικές επιδόσεις τείνουν να αποδίδουν την επίδοσή τους στις δικές τους ικανότητες ή στην προσπάθειά τους, έχουν δηλ. εσωτερικό κέντρο ελέγχου (Christenson et. al., 1992. Georgiou, 1999b. O'Sullivan & Howe, 1996. Stevenson & Lee, 1990). Σύμφωνα με τους Lightbody et. al. (1996), McAlister (1996), Powers και Wagner (1984), οι περισσότεροι άνθρωποι, όταν επιτυγχάνουν, έχουν την τάση να διεκδικούν τον προσωπικό έπαινο, ενώ όταν αποτυγχάνουν επιρρίπτουν τις ευθύνες αλλού. Είναι φαινόμενο που ονομάζεται «προκατάληψη υπέρ του εαυτού μας (self-serving bias) και χαρακτηρίζει τόσο τους δυνατούς όσο και τους αδύνατους ακαδημαϊκά μαθητές» (Γεωργίου, 2000, σελ. 155).

1.4 Σχέση αιτιακής απόδοσης – γονεϊκής εμπλοκής – επίδοσης

Σε έρευνα που πραγματοποιήθηκε σε 215 μαθητές Ε' και Στ' τάξης Δημοτικού και στους γονείς τους στο HongKong, προκειμένου να φανεί εάν η γονεϊκή εμπλοκή

είναι απόρροια των προσδοκιών των γονέων και κατόπιν, ο αντίκτυπος στην επίδοση των παιδιών διαπιστώθηκε ότι οι προσδοκίες των γονέων για την επίδοση των παιδιών τους δημιουργούν και την αντίστοιχη εμπλοκή στη μάθησή τους, με αποτέλεσμα να επηρεάζεται η επίδοση του παιδιού. Διαφορετικοί γονείς δημιουργούν διαφορετικά πλαίσια για την ακαδημαϊκή επίδοση των παιδιών, εξαιτίας των προσδοκιών που καλλιεργούν για την επίδοση των παιδιών τους, αλλά και τον τρόπο, κατ' επέκταση, με τον οποίο εμπλέκονται στη μάθησή τους. Οι προσδοκίες των γονέων για την ικανότητα των παιδιών τους, η απόδοση που προσδίδουν σε διάφορους παράγοντες για την επίδοση των παιδιών και η επίδρασή τους, στο βαθμό με τον οποίο εμπλέκονται στη μαθητική ζωή, επηρεάζει και την επίδοση του παιδιού. Όταν οι γονείς αποδίδουν την επίδοση του παιδιού τους στην προσπάθεια που αυτό καταβάλλει, είθισται να εμπλέκονται πιο ενεργά από ότι οι γονείς που αποδίδουν την επίδοση στην τύχη (Phillipson, 2009, σελ. 464).

Οι Dornbush, Troyer, Steinberg και Ritter (2006, σελ. 525) με την έρευνά τους σε μαθητές Λυκείου στην Καλιφόρνια και στο Γούισκονσιν διαπίστωσαν ότι οι μαθητές, που οι γονείς τους διακρίνονταν ως μη δημοκρατικοί και δεν ήταν κοινωνικά υποστηρικτικοί, απέδιδαν την επίδοσή τους περισσότερο σε εξωτερικά αίτια παρά στην ελλιπή ικανότητά τους. Επίσης, οι έφηβοι ασχολούνταν όλο και λιγότερο με τις σχολικές τους εργασίες, όταν οι αποδόσεις που προσέδιδαν για την επίδοσή τους ήταν δυσλειτουργικές στην ακαδημαϊκή τους επιτυχία ή αποτυχία.

Συναφή με τα παραπάνω αποτελέσματα ήταν και αυτά των Bandura, Barbaranelli, Caprara και Pastorelli (1996, σελ. 1217). Σύμφωνα με τους ερευνητές αυτούς, υπάρχει αναμφίβολα σχέση ανάμεσα στις αντιλήψεις των γονέων για την αποτελεσματικότητά τους στη σχολική ζωή του παιδιού τους μέσα από την επίδραση που αυτές οι αντιλήψεις ασκούν στις ακαδημαϊκές φιλοδοξίες και ανάμεσα στις αντιλήψεις των παιδιών ότι μπορούν μόνο τους να ρυθμίζουν τις σχολικές τους υποχρεώσεις. Όσοι γονείς θεωρούν ότι μπορούν να παρέμβουν στη σχολική ζωή του παιδιού τους, και ιδιαίτερα με τρόπο αποτελεσματικό, δημιουργούν υψηλές προσδοκίες στα παιδιά τους, με αποτέλεσμα να μπορούν κάθε φορά να αυτορυθμίσουν τη συμπεριφορά τους. Βέβαια, τα αποτελέσματα της έρευνάς τους δεν έδειξαν, άμεση σχέση των προσδοκιών των γονέων με την ακαδημαϊκή επίδοση των παιδιών, εξαιτίας της άρνησής τους να συμμετάσχουν ενεργά στις δραστηριότητες του σχολείου. Γενικότερα, η έρευνά τους έδειξε ότι ο τρόπος με τον οποίο

αντιλαμβάνονται την ακαδημαϊκή ικανότητα του παιδιού τους ορίζει, κατά ένα μεγάλο μέρος, και τις φιλοδοξίες που καλλιεργούν για τη σχολική τους επίδοση. Η αντίληψη που σχηματίζουν και οι φιλοδοξίες που καλλιεργούν για τη μαθησιακή πορεία του παιδιού τους, οδηγούν, κατά κανόνα, σε υποστηρικτικές και σταθερές μεθόδους παρέμβασης μέσα στο σπίτι, γεγονός που επιδρά θετικά και στην επίδοση του παιδιού.

Η απόδοση της επίδοσης, όπως ήδη έχει αναφερθεί, σε σταθερά εσωτερικά αίτια έχει ως αποτέλεσμα τόσο την αύξηση της αυτοπεποίθησης όσο και τη θέληση για προσπάθεια και επιτυχία. Ανάλογα, πάντως, ήταν και τα αποτελέσματα της έρευνας των Ross και Broh (2000, σελ. 280), οι οποίοι διαπίστωσαν ότι, όταν οι έφηβοι αποδίδουν την επίδοσή τους σε σταθερούς εσωτερικούς παράγοντες, κατά το δυνατόν ελεγχόμενους από τους ίδιους και ταυτόχρονα οι γονείς τους παρουσιάζονται υποστηρικτικοί, τότε αυξάνεται η αυτοπεποίθησή τους και, κατά συνέπεια, και η επίδοσή τους στο σχολείο.

Η αντίληψη των γονιών για την αποτελεσματικότητά τους κατά την ακαδημαϊκή πορεία των παιδιών, δημιουργεί βασικές προϋποθέσεις για ενεργό εμπλοκή τους στα σχολικά δρώμενα και τη μάθηση των παιδιών. Καλλιεργώντας κατάλληλο μορφωσιογόνο περιβάλλον στο σπίτι, γίνονται αρωγοί της προσπάθειας του παιδιού, πιστεύουν στις ικανότητές του, ενισχύουν τη γλωσσική του ευχέρεια και δίνουν αξία στην εκπαίδευση. Παράλληλα, με την αντίληψη των εκπαιδευτικών για την ικανότητα των γονέων να επηρεάσουν τη μαθησιακή πορεία του παιδιού τους αυξάνεται το επίπεδο συμμετοχής των γονέων στη σχολική ζωή του παιδιού. Οι σχέσεις αυτές (αντίληψη της ικανότητας επιρροής των γονέων, αντίληψη της ικανότητας επιρροής των εκπαιδευτικών και ενεργός συμμετοχή των γονέων) έχουν ως αποτέλεσμα την ενίσχυση της αυτοπεποίθησης του παιδιού, και, συνεπώς, τη βελτίωση της ακαδημαϊκής του επίδοσης (Bandura, 1993, σελ. 114).

Ως συνέχεια της παραπάνω έρευνας ακολουθεί η έρευνα των Caprara, Barbaranelli, Steca, και Malone (2006, σελ. 485) σύμφωνα με την οποία, όταν οι εκπαιδευτικοί θεωρούν τον εαυτό τους ικανό και παραγωγικό, παρουσιάζονται ασφαλώς περισσότερο οργανωμένοι, είναι ανοιχτοί σε νέες ιδέες και σχεδιάζουν πρωτοποριακές μεθόδους διδασκαλίας. Έτσι, ικανοποιούν τις ανάγκες των νέων,

εκπέμπουν ενθουσιασμό για τη διδασκαλία και με όλα αυτά προκαλούν θετικό αποτέλεσμα για την επίδοση των παιδιών.

Τελικά, από την ανασκόπηση των ερευνών γίνεται αντιληπτή και η σημαντικότητα της σχέσης αιτιακής απόδοσης – γονεϊκής εμπλοκής και επίδοσης. Οι περισσότερες έρευνες αναφέρονται απλά στους παράγοντες που ενδεχομένως επηρεάζουν την επίδοση. Όταν, όμως, γνωρίζουμε τα βαθύτερα αίτια, που οδηγούν τους γονείς να υιοθετούν διαφορετικούς τρόπους συμπεριφοράς, τότε η παρέμβαση μπορεί να γίνει πιο μεθοδική, και, συνεπώς, πιο ουσιαστική.

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΑ ΘΕΜΑΤΑ 4ης ΕΝΟΤΗΤΑΣ

1. Σύμφωνα με τη θεωρία του Weiner για την απόδοση της επίδοσης παρουσιάστε με συγκεκριμένο παράδειγμα πώς κάθε παράγοντας μπορεί να σταθεί εμπόδιο ή να βοηθήσει την επίδοση των μαθητών. (4000 λέξεις)
2. Αναλύστε με ποιον τρόπο η αυτοεικόνα και η αυτοαντίληψη του παιδιού μπορούν να επηρεάσουν την επίδοσή του. (4000 λέξεις)
3. Αναπτύξτε τη σημαντικότητα της σχέσης αιτιακής απόδοσης-γονεϊκής εμπλοκής-επίδοσης. (4000 λέξεις)

ΣΥΝΤΟΜΟ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ

Η Δρ. Ζερβουδάκη Ελένη είναι εκπαιδευτικός Α/θμιας εκπαίδευσης. Είναι κάτοχος Μεταπτυχιακού Τίτλου Σπουδών (Δ.Π.Θ.) και Διδακτορικού Διπλώματος (Π. Ιωαννίνων) με αναφορά στην σχέση Σχολείου-Οικογένειας με σκοπό την αποτελεσματικότερη ψυχοκοινωνική και ακαδημαϊκή επίδοση των μαθητών.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Abrams, L., & Gibbs, J. T. (2000). Planning for School Change School-Community Collaboration in a Full-Service Elementary School. *Urban Education* 35(1), 79-103, Doi: 10.1177/0042085900351005.
- Adams, K., & Christenson, S.L. (1998). Differences in Parent and Teacher Trust Levels: Implications for Creating Collaborative Family-School Relationships. *Special Services in the Schools*, 14(1/2).
- Adams, K., & Christenson, S.L. (2000). Trust and the family-school relationship: Examination of parent-teacher differences in elementary and secondary grades. *Journal of School Psychology*, 38(5), 477-497.
- Angelides, P., Theophanous, L., & Leigh, J. (2006). Understanding teacher-parent relationships for improving pre-primary schools in Cyprus. *Educational Review*, 58(3), 303-316.
- Antonelli, A.L. (2005). *Organizational and SES Predictors of Student Achievement and School Effectiveness*. Ανάκτηση από: ProQuest/UMI.
- August, G.J., Anderson, D., & Bloomquist, M.L. (1992). Competence enhancement training for children: An integrated child, parent, and school approach. In S. L.
- Aunola, K., Stattin, H. & Nurmi, J. E. (2000). Parenting styles and adolescents' achievement strategies. *Journal of Adolescence*, 23(2), 205-222.
- Athanasoula – Reppa, A., Makri- Botsari, E., Kounenou, K., & Psycharis, S. (2010). School leadership innovations and creativity: The case of communication between school and parents. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 2, 2207-2211.
- Baker, D. P., & Stevenson, D. L. (1986). Mothers' strategies for children's achievement: Managing the transition to high school. *Sociology of Education*, 59, 156-166.
- Bandura, A. (1977). Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological Review*, 84, 191-215.
- Bandura, A. (1993). Perceived Self-Efficacy in Cognitive Development and Functioning. *Educational Psychologist*, 28(2), 117-148.

- Bandura, A., Barbaranelli, c., Caprara, G. V., & Pastorelli, C. (1996). Multifaceted Impact of Self-Efficacy Beliefs on Academic Functioning. *Child Development*, 67(3), 1206-1222.
- Barr, 2005. Parental involvement in student learning: do student achievement and parent trust matter? ProQuest Dissertations Publishing.
- Bauch, J. P. (1994). Categories of Parent Involvement. *The School Community Journal*, 4(1), 53-60.
- Bauch, P. A., & Goldring, E. B. (1994). Parent Involvement and School Responsiveness: Facilitating the Home-School Connection in Schools of Choice. *Educational Evaluation and Policy Analysis*, 17(1), 1-21, Doi: 10.3102/01623737017001001.
- Baumrind, D. (1991). The Influence of Parenting Style on Adolescent Competence and Substance Use. *The Journal of Early Adolescence*, 11(1), 56-95.
- Becher, R. (1984). Parent involvement: A review of research and principles of successful practices. Washington, DC: National Institute of Education
- Becker H. J., & Epstein, J. L. (1982) Parent Involvement: A survey of Teacher Practices, *The Elementary School Journal*, 83(2), 85-102.
- Belenardo, S. J. (2001). Practices and conditions that lead to a sense of community in middle schools. *NASSP Bulletin*, 85, 33-45, Doi: 10.1177/019263650108562704.
- Bempechat, J. (1998). Against the odds: How “at-risk” students EXCEED expectations. San Francisco: Jossey-Bass.
- Berger, E. H. (1995). Reaching for the stars: Families and schools working together. *Early Childhood Education Journal* 23(2), 119-123.
- Berger, E. H. (1996). Communication: The key to parent involvement. *Early Childhood Education Journal* 23(3), Doi: 10.1007/BF02364757.
- Bernigner, J. M., & Rodriguez, R. C. (1989). The principal as a catalyst in parental involvement. *Momentum*, 20(2), 32-34.
- Bianchi, S. M. (2000). Maternal Employment and the Time with Children: Dramatic change or Surprising Continuity? *Demography*, 37(4), 401-414.
- Bloom, B. S. (1964). Stability and Change in Human Characteristics. (Book Reviews by S. A. Barnett). *Developmental Medicine & Child Neurology*, 8(3), 355-364.
- Bloom, B. S. (1984). The search for methods of group instruction as effective as one-to-one tutoring. *Educational Leadership*, 41(8), 4-18.

- Bloom, B. S. (1986). The home environment and school learning. Paper commissioned by the Study Group on the National Assessment of Student Achievement (Eric Document Reproduction Service No. ED 279 663).
- Bowen, L. A. (2003). Family-school partnerships in Rhode Island suburban middle schools. Αδημοσίευτη Διδακτορική Διατριβή. Johnson & Wales University, Providence: Rhode Island.
- Brandt, R. (1989). On Parents and Schools: A Conversation with Joyce Epstein. *Educational Leadership*, 47(2), 24-27.
- Bronfenbrenner, U. (1979). The Ecology of Human Development. Experiments by Nature and Design. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Burke, M. A. (2001). Recruiting and using volunteers in meaningful ways in secondary schools. NASSP Bulletin, 85, 46-52, Doi: 10.1177/019263650108562705.
- Boruchovitch, E. (2004). A Study of Causal Attributions for Success and Failure in mathematics among Brazilian Students. *Revista Interamericana de Psicología/Interamerican Journal of Psychology*, 38(1), 53-60.
- Campbell, J.R. & Connolly, C. (1984). Impact of ethnicity on math and science among the gifted. Paper presented at the Annual Meeting of the American Educational Research Association. New Orleans, LA.
- Campbell, J. R. & Connolly, C. (1987). Deciphering the effects of socialization. *Journal of Educational Equity and Leadership*, 7(3), 208-222.
- Campbell, J. R. (Ed.) (1994). Differential socialization in mathematics achievement: Cross-national and cross-cultural perspectives. *International Journal of Educational Research*, 21 (7), 667-747.
- Caprara, G. V., Barbaranelli, C., Steca, P. & Malone, P. S. (2006). Teachers' self-efficacy beliefs as determinants of job satisfaction and students' academic achievement: A study at the school level. *Journal of School Psychology*, 44, 473-490.
- Catsambis, S. (1998). Expanding knowledge of parental involvement in secondary education. Effects on high school academic success. Report No. 27. Baltimore, MD: CRESPAR (Center for Research on the Education of Students Placed at Risk), Johns Hopkins University <http://www.csos.jhu.edu/crespar/techReports/Report27.pdf>.
- Γεωργίου, Στ. (2000). Σχέση Σχολείου-Οικογένειας και Ανάπτυξη του Παιδιού. Αθήνα: Ελληνικά γράμματα

- Chapman, J. W., & Tunmer, W. E. (1997). A longitudinal study of beginning reading achievement and reading self-concept. *British Journal of Educational Psychology*, 67, 279-291.
- Chavkin, N. F. (1993). Families and schools in a pluralistic society. Albany, NY: State University of New York Press.
- Chavkin, N. F., & Williams, D. L., Jr. (1987). Enhancing parent involvement: Guidelines for access to an important resource for school administrators. *Education and Urban Society*, 19, 164-184.
- Christenson, S. L. (1995). Families and schools: What is the role of the school psychologist? *School Psychology Quarterly*, 10(2), 118-132.
<http://dx.doi.org/10.1037/h0088315>
- Christenson, S. L. (2000). Families and schools: Rights, responsibilities, resources, and relationship. In R.C. Pianta & M. J. Cox (Eds.), *The Transition to kindergarten* (pp. 143-177). Baltimore, MD: Brookes Publishing Co.
- Christenson, S. L. (2002). Families, Educators, and the Family-School Partnership: Issues or Opportunities for Promoting Children's Learning Competence? Invitational Conference: The Future of School Psychology. Indianapolis, Indiana.
- Christenson, S. L. (2004). The family-school partnership: An opportunity to promote the learning competence of all students. *School Psychology Review*, 33, 83-122.
- Christenson, S. L., Rounds, T., & Gorney, D. (1992). Family factors and student achievement: An avenue to increase students' success. *School Psychology Quarterly*, 7(3), 178-206.
- Christenson, S. L., & Sheridan, S. M. (2001). *School and families: Creating essential connections for learning*. NY.: Guilford Press.
- Christenson, S.L., & Anderson, A. R. (2002). The centrality of the learning context for students' academic enabler skills. *School Psychology Review*, 31(3), 378-393.
- Γκότση, Α. (2018). Η γονεϊκή εμπλοκή στην προσχολική εκπαίδευση. Ανάκτηση 31/7/2019, από Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο: <https://apothesis.eap.gr/handle/repo/40009>
- Cochran, M., & Dean, C. (1991). Home-School Relations and the Empowerment Process. *The Elementary School Journal*, 91(3), Special Issue: Educational Partnerships: Home-School Community, 261-269.
- Comer, J. P. (1988). Educating Poor Minority Children. *Scientific American*, 259(5), 42-48.

- Conners, L. J., & Epstein, J. L. (1994). Taking Stock. Views of Teachers, Parents, and Students on School, Family, and Community Partnerships in High Schools. Report No. 25. Baltimore, MD: Center on Families, Communities, Schools and Children's Learning. Johns Hopkins University.
- Comer, J. P., Haynes, N. M., Joyner, E. T., & Ben-Avie, M. (1996). Rallying the whole village: The Comer process for reforming education. N.Y.: Teachers College Press
- Δαβάζογλου, Α. & Κουραντζή, Ε. (1999). Η εκπαίδευση των γονέων, μια κρίσιμη στρατηγική για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας του Σχολείου. Πρακτικά 3ου Πανελληνίου Παιδαγωγικού Συνεδρίου. Κομοτηνή: Εταιρεία Παιδαγωγικών Επιστημών Κομοτηνής.
- Dardig, J. & Rasset, A. (1979). Working with parents of handicapped Children. New Jersey: Merrill/Prentice Hall.
- Dauber, S., L., & Epstein, J. L. (1989). Parents' attitudes and practices of involvement in inner-city elementary and middle schools (CREMS Rep. No. 33). Baltimore: Johns Hopkins University, Center for Research on Elementary and Middle Schools.
- Dauber, S. L., & Epstein, J. L. (1993). Parents' attitudes and practices of involvement in inner city elementary and middle schools. In N.F. Chavkin (Eds.), Families and schools in a pluralistic society (pp.53-72). Albany: State University of New York Press.
- De Carvalho, M. E. P. (2000). Rethinking Family-School Relations: A Critique of Parental Involvement in Schooling. N. J.: Lawrence Erlbaum Associates.
- Delgado-Gaitan, C. (1991). Involving parents in the schools: A process of empowerment. *American Journal of Education*, 100(1), 20-46.
- Desforges, C., Abouchaar, A. (2003). The Impact of Parental Involvement, Parental Support and Family Education on Pupil Achievement: A Literature Review. Nottingham: DfES Publications.
- Diaz, A. L. (2003). Personal, Family, and academic factors affecting low achievement in secondary school. *Electronic Journal of Research in Educational Psychology and Psychopedagogy*, 1(1), 43-46. Document Reproduction Service No. ED 279 663).
- Earle, A. M. (2006). Schools and School Life. N.Y.: Elibron Classics.
- Easterlin, R. A. (1981). Why Isn't the Whole World Developed? *The Journal of Economic History*, 41(1), 1-19.

- Eccles, J. S., & Harold, R. D. (1993). Family involvement in Children's and Adolescents' Schooling. In: A. Booth & J. F. Dunn (Eds), *Family-school links: how do they affect educational outcomes?* (pp. 3-34). N.J.: Lawrence Erlbaum Associates, Inc.
- Edwards, P. A., Fear, K. L., & Gallego, M. A. (1995). Role of parents in responding to issues of linguistic and cultural diversity. In E. E. Garcia, B. McLaughlin, G. Spodek, & O. Saracho (Eds.), *Meeting the challenge of linguistic and cultural diversity in early childhood education* (pp. 141-153). New York: Teachers College Press.
- Elias, M.S. (2006). Relationship Between Parent-Child Interaction and Academic Performance of the Children. *J. Life Earth Sci.*, 1(2), 73-75.
- Ellis, R. M. (2005). Relationship Between Parenting Styles and children's Motivational Style: The Development of Learned Helplessness. *Αδημοσίευτη Μεταπτυχιακή Διατριβή*. University of Kansas.
- Epstein, J.L. (1984). *Effects on Parents of Teacher Practices in Parent Involvement*. Baltimore: Johns Hopkins University.
- Epstein, J. L. (1985). Home and school connections in schools of the future: Implications of research on parent involvement. *Peabody Journal of Education*, 62, 18-41.
- Epstein, J. L. (1986). Parents' Reaction to Teacher Practices of Parent Involvement. *The Elementary School Journal*, 86(3), 277-294.
- Epstein, J. L. (1987). Parent involvement: State education agencies should lead the way. *Community Education Journal*, 14(4), 4-10.
- Epstein, J. L. (1992). School and family partnerships. In M. Aiken (Ed), *Encyclopedia of Educational Research* (6th ed.) (pp. 1139-1151). NY: MacMillan.
- Epstein, J. L. (1995). School/family/community partnerships: caring for the children we share. *Phi Delta Kappan*, 76(9), 701-712.
- Epstein, J. L. & Becker, H. J. (1982). Teachers' Reported Practices of Parent Involvement: Problems and Possibilities. *The Elementary School Journal*, 83(2), 103-113.
- Epstein, J.L. & Dauber, S.L. (1991). School Programs and Teacher Practices of Parent Involvement in Inner-City Elementary and Middle Schools. *The Elementary School Journal*, 3, 289-306.
- Epstein, J. L., & Connors, L. J. (1994). Trust fund: School family and community partnerships in high schools (Report No. 24). Baltimore: Center on Families, Communities, Schools and Children's Learning, The Johns Hopkins University.
- Epstein, J. L., (2007). Improving Family and Community involvement in Secondary Schools. *Principal Leadership*, 8, 16-22.

- Ermisch, J., & Francesconi, M. (2001). Family Matters: Impacts of Family Background on Educational Attainments. *Economica*, 68, 137-156.
- Fan, X. & Chen, M. (2001). Parental Involvement and Students' Academic Achievement: A Meta-Analysis. *Educational Psychology Review*, 13(1), 1-22.
- Fantuzzo, J., Tighe, E., & Childs, S. (2000). Family involvement questionnaire: A multivariate assessment of family participation in early childhood education. *Journal of Educational Psychology*, 92(2), 367-376.
- Ferguson, D. L. (2008). International trends in inclusive education: the continuing challenge to teach each one and everyone. *European Journal of Special Needs Education*, 23(2), 109 – 120.
- Ferguson, D. L., Kozleski, B., Smith, A. (2005). Transformed, Inclusive Schools: A Framework to Guide Fundamental Change in Urban Schools. *Effective Education for Learners with Exceptionalities*, 15, 43-74.
- Feuerstein, A. (2000). School characteristics and parent involvement: Influences on participation in children's schools. *The Journal of Educational Research*, 94(1), 29-40, DOI: 10.1080/00220670009598740.
- Finders, M., & Lewis, C. (1994). Why some Parents Don't Come to School. Educational Leadership. Ανάκτηση από http://www.lopezlearning.net/files/Why_some_parents_don_t_come_to_school.pdf.
- Fine, M. (1994). Framing a reform movement. In M. Fine (Ed). *Chartering urban school reform. Reflections on public high schools in the midst of change*. NY: Teachers College Press.
- Finn, J. D. (1998). Parental Engagement That Makes a Difference. *Engaging Parents and the Community in Schools*, 55(8), 20-24.
- Fullan, M. G. & Stiegelbauer, S. (1991). *The new meaning of educational change*. New York: Teachers College Press.
- Garotta, (2007). The Education Trust. Ημερομηνία ανάκτησης: 13-5-2009. <http://www2.edtrust.org/edtrust/ESEA>.
- Georgiou, S. N. (1996). Parental involvement in Cyprus. *International Journal of Educational Research*, 25(1), 33-43.
- Georgiou, S. N. (1997). Parental involvement: Definition and outcomes. *Social Psychology of Education*, 1(3), 189-209.
- Georgiou, St. (1999α). Parental attributions as predictors of involvement and influences of achievement. *British Journal of Educational Psychology*, 69(3), 409-429.

- Georgiou, St. (1999b). Achievement attributions on 6th grade students and their parents. *Educational Psychology*, 19(4), 399-412.
- Georgiou, S. (2007). Parental Involvement: beyond demographics. *European Network about Parents in education*. 1(0), 59-62.
- Goldring, E. B., & Shapira, R. (1993). Choice, Empowerment, and Involvement: What Satisfies Parents? *Educational Evaluation and Policy Analysis*, 15(4), 396-409, Doi: 10.3102/01623737015004396.
- Gonzalez, A. R. (2002). Parental Involvement: Its Contribution to High School Students' Motivation. *The Clearing House*, 75(3), 132-134, Doi: 10.1080/00098650209599252.
- Gonzales-Pienda, J. A., Nunez, J. C., Gonzales-Pumariega, S., Alvarez, L., Roces, C., & Garcia, M. (2002). A structural equational model of parental involvement, motivational and aptitudinal characteristics, and academic achievement. *The Journal of Experimental Education*, 70(3), 257-287.
- Green, C. L., Walker, J. M. T., Hoover-Dempsey, K. V., & Sandler, H. M. (2007). Parents' motivations for involvement in children's education: An empirical test of a theoretical model of parental involvement. *Journal of Educational Psychology*, 99(3), 532-544.
- Grolnick, W. S., & Slowiaczek, M. L. (1994). Parents' Involvement in Children's Schooling: A Multidimensional Conceptualization and Motivational Model. *Child Development*, 65, 237-252.
- Grolnick, W. S., Benjet, C., Kurowski, C. O. & Apostoleris, N. H. (1997). Predictors of Parent Involvement in Children's Schooling. *Journal of Educational Psychology*, 89(3), 538-548.
- Hay, I. (1997). Investigating the influence of achievement on self-concept using an intra-class design and a comparison of the PASS and SDQ-1 self-concept tests. *British Journal of Educational Psychology*, 67, 311-321.
- Haynes, N.M., Comer, J.P., & Hamilton-Lee, H.M. (1989). School climate enhancement through parental involvement. *Journal of School Psychology*, 27, 87-90.
- Haynes, N.M., Ben-Avie, M., Squires, D.A., Howley, J.P., Negron, E.N., & Corbin, J.N. (1996). It takes a village: The SDP school. Ημερομηνία ανάκτησης: 10-8-2019. <http://www.neighborhoodplanning.org/pdf/Takes%20a%20Village%20SDP%20School.pdf>

- Helmke, A., & Van Aken, M. A. G. (1995). The causal ordering of academic achievement and self-concept of ability during elementary school: A longitudinal study. *Journal of Educational Psychology, 87*, 624-637
- Henderson, A. (1981). Parent participation-student achievement: The evidence grows. An annotated bibliography occasional paper. Columbia, MD: National Committee for Citizens in Education.
- Henderson, A. (1988). Parents Are a School's Best Friends. *The Phi Delta Kappan, 70*(2), 148-153.
- Henderson, A.T., &Berla, N. (Eds.) (1994). A new generation of evidence: The family is critical to student achievement. Washington, DC: National Committee for Citizens in Education.
- Henderson, A. T., & Mapp, K. L. (2002).A new wave of evidence: The impact of school, family, and community connections on student achievement. Austin, TX: Southwest Educational Development Laboratory.
- Hess, R., Holloway, S., Dickson, W., & Price, G. (1984).Maternal variables as predictors of children's school readiness and later achievement in vocabulary and mathematics in 6th grade.*Child Development, 55*, 1901-1912.
- Heward, W. (1996).Exceptional children. (5th ed). New Jersey: Merrill –Prentice Hall.
- Ho Sui-Chu, E., & Williams, J. D. (1996). Effects of parental involvement on eighth-grade achievement.*Sociology of Education, 69*, 126-141.
- Hoover-Dempsey, K., Bassler, O. C. &Brissie, J. S. (1992).Explorations in parent-school relations. *Journal of Educational Research, 85*, 287-294.
- Hoover-Demsey, K. V. & Sandler, H. M. (1995). Parental Involvement in Children's Education: Why Does It Make a Difference? *Teachers College Record, 97*(2), 311-
- Hoover-Demsey, K. V. &Sandlers, H. M. (1997). Why Do Parents Become Involved in Their Children's Education? *Review of Educational Research, 67*(1), 3-42.
- Hoover-Dempsey, K.V, Battiato, A.C., Walker, J.M.T., Reed, R.P., DeJong, J.M., &Jones, K.P. (2001).Parental involvement in homework.*Educational Psychologist, 36*(3), 195-209.
- Horn, J. M. (1983). The Texas Adoption Project: Adopted Children and Their Intellectual Resemblance to Biological and Adoptive Parents. *Child Development, 54*, 268-275.
- Horn, L., & West, J. (1992). A profile of parents of eighth graders: National education longitudinal study of 1988, statistical analysis report. Washington, DC: U.S. Government Printing Office.

- ILCA (1996). Parental involvement in secondary schools. Great Britain: ILEA.
- Iverson, B. K., Brownlee, G. D., & Walberg, H. J. (1981). Parent-Teacher Contacts and Student Learning. *The Journal of Educational Research*, 74(6), 394-396.
- Iverson, B. K., & Walberg, H. J. (1982). Home environment and school learning: A quantitative synthesis. *Journal of Experimental Education*, 50, 144-151.
- Jones, E. E., Kanouse, D. E., Kallery, H. H., Nisbett, R. E., Valins, S., & Weiner, B. (1972). Attribution: Perceiving the Causes of Behaviour. Morristown: General Learning Press.
- Jones, E. E., & Nisbett, R. E. (1971). The Actor and the Observer: Divergent Perceptions of the Causes of Behavior. http://isites.harvard.edu/fs/docs/icb.topic628923.files/D_jones_nisbett1971pp79-94.pdf.
- Juang, L., & Silbereisen, R. (2002). The relationship between adolescent academic capability beliefs, parenting and school grades. *Journal of Adolescence*, 25(1), 3-18.
- Kakavoulis, A. (1984). Ημερομηνία ανάκτησης: 5-7-2009. http://scottishparents.com/conference/2000/workshop_alexandros_kakavoulis_greece.html
- Kakavoulis, A. (1994). Continuity in early childhood education: transition from preschool to school. *International Journal of Early Years Education*, 2(1), 41-51.
- Kalenkoski, C. M., Ribar, D. C. & Stratton, L. S. (2005). Parental Child Care in Single Parent, Cohabiting, and Married Couple Families: Time Diary Evidence from the United Kingdom. *The American Economic Review*, 95(2), 194-198.
- Kamin, L. (1974). The science and politics of IQ. Potomac, MD: Ehrlbaum Associates.
- Keeves, J. P. (1974). The Home, the School and Achievement in Mathematics and Science. Home Environment and School Study Report, 4. Connecticut: Laurence Verry, Inc.
- Keith, T., Reiners, T., Fehrmann, P., Pottebaum, S., & Aubey, L. (1986). Parental involvement, homework and TV time: Direct and indirect effects on high school achievement. *Journal of Educational Psychology*, 78, 373-380.
- Keith, T. Z., & Others. (1992). Effects of parental involvement on eighth-grade achievement: LISREL Analysis of NELS-88 data. Paper Presented at the Annual Meeting of the American Educational Research Association. San Francisco, CA. (ERIC Document Reproduction Service No. ED 347 640).

- Kellaghan, T., Sloane, K., Alvarez, B. & Bloom, B.S. (1993). The home environment and school learning: Promoting parental involvement in the education of children. San Francisco: Jossey-Bass.
- Kerbow, D., & Bernhardt, A. (1993). Parent intervention in the school: The context of minority involvement. In J. Coleman & B. Schneider (Eds.), *Parents, their children, and schools* (pp. 115-145). Boulder, CO: Westview.
- Klicka, C. J., Phillips, D. W. (1997). Why Parental Rights Laws Are Necessary. *Educational Leadership*, 55(3), 80-83.
- Knoke, D. (1990). *Political Networks. The Structural Perspective*. Cambridge, USA: Press Syndicate of the University of Cambridge.
- Koutrouba, K. (2012). A profile of the effective teacher: Greek secondary education teachers' perceptions. *European Journal of Teacher Education*, 35(3), 359-374.
- Lacey, P. (2001). *Support partnerships*. London: David Fulton Publishers Ltd.
- Lamborn, S. D., Mounts, N. S., Steinberg, L., & Dornbush, S. M. (1991). Patterns of competence and adjustment among adolescents from authoritative, authoritarian, indulgent and neglectful families. *Child Development*, 62, 1049-1065.
- Lamb-Parker, F., Piotrkowski, C. S., Baker, A. J. L., Kessler-Sklar, S., Clark, B., & Peay, L. (2001). Understanding barriers to parent involvement in Head Start: a research-community partnership. *Early Childhood Research Quarterly*, 16(1), 35- 51, Doi: 10.1016/S0885-2006(01)00084-9.
- Landes, D. S. (2003). *The Unbound Prometheus. Technological Change and Industrial Development in Western Europe from 1750 to the Present* (2nd ed.). Cambridge: Cambridge University Press.
- Lareau, A. (1987). Social Class Differences in Family-School Relationships: The Importance of Cultural Capital. *Sociology of Education*, 60(2), 73-85.
- Lareau, A. (1989). Home Advantage. In S. B. Sheldon, (2002), *Parents' Social Networks and Beliefs as Predictors of parent Involvement*, *The Elementary School Journal*, 102(4), 301-316.
- Lareau, A., & Shuman, W. (1996). *The Problem of Individualism in Family-School Policies*. Ημερομηνία Ανάκτησης: 14-05-2010.
http://footntoes.asanet.org/images/members/docs/pdf/special/soe/soe_extra_1996_Article_2_Lareau.pdf

- Larocque, M., Kleiman, I., & Darling, S. M. (2011). Parental Involvement: The Missing Link in School Achievement. *Preventing School Failure*, 55(3), 115–122.
- Lawson, M. A. (2003). School-Family Relations In Context: Parent and Teacher Perceptions of Parent Involvement. *Urban Education* 38(1), 77-133, Doi: 10.1177/0042085902238687.
- Lazar, A., & Slostad, F. (1999). How to Overcome Obstacles to Parent-Teacher Partnerships. *The Clearing House*, 72(4), 206-210, Doi:10.1080/00098659909599393.
- Lee, V. E., & Burkam, D. T. (2000). Dropping Out of High School: The Role of School Organization and Structure. Conference: Dropouts in America: How severe is the problem? What do we know about intervention and prevention? Cambridge, MA: Harvard Graduate School of Education.
- Leitch, L. M., & Tangri, S. S. (1988). Barriers to Home-School Collaboration. *Educational Horizons*, 66(2), 70-74.
- Lewis, A. C., & Henderson, A. T. (1997). Urgent message: Families crucial to School Reform. Washington, DC: Center for Law and Education.
- Lightbody, P., Siann, G., Stocks, R., & Walsh, D. (1996). Motivation and attribution at secondary school: The role of gender. *Educational Studies*, 22(1), 13-25.
- Lightfoot, S. L. (1980). Words apart: relationships between families and schools. *Teachers College Record*, 81(3), 395-399.
- Lim, C. K. (2000). Computer self-efficacy, academic self-concept and other factors as predictors of satisfaction and future participation of adult learners in web-based distance education. Boca Raton, FL: Florida Atlanta University.
- Lindle, J. C. (1989). What Do Parents Want from Principals and Teachers? *Educational Leadership*, 47(2), 12-14.
- Maddaus, J. (1990). Parental Choice of School: What Parents Think and Do. *Review of Research in Education*, 6, 267-295.
- Mandara, J. (2008). The Impact of Family Functioning on African American Males Academic Achievement: A Review and Clarification of the Empirical Literature. *Teachers College Record*, 108(2), 206 – 223.
- Marchant, G., J., Paulson, S. E., Rothlisberg, B. A. (2001). Relations of middle school students' perceptions of family and school contexts with academic achievement. *Psychology in the Schools*, 38(6), 505-519.
- Marjoribanks, K. (1979a). Families and Their Learning Environments: An Empirical

- Analysis. London: Routledge and Kegan Paul.
<http://books.google.com/books?printsec=frontcover&vid=ISBN0710001673&vid>
- Marjoribanks, K. (1979b). *Ethnic Families and Children's Achievement*. Sydney: Allen & Unwin.
- Marjoribanks, K. (1979c). Intelligence, social environment, and academic achievement: A regression surface analysis. *The Journal of Experimental Education*, 47, 346-351.
- Marjoribanks, K. (1983). The Evaluation of a Family Learning Environment Model. *Studies in Educational Evaluation*, 9(3), 343-51.
- Marjoribanks, K. (1985). Families, Schools, and Aspirations: Ethnic Group Differences. *The Journal of Experimental Education*, 53, 141-147.
- Marsh, H. W. (1993). Academic self-concept. Theory measurement and research. In J. Suls (Eds.), *Psychological perspectives on the self*, 4 (pp. 59-98). Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Marsh H. W., Hau, K.T. & Kong, C.K. (2002). Multilevel Causal Ordering of Academic Self-Concept and Achievement: Influence of Language of Instruction (English Compared With Chinese) for Hong Kong Students. *American Educational Research Journal*, 39(3), 727-763.
- Marsh, H. W., & Seeshing Yeung, A. (1997a). Causal effects of academic self-concept on academic achievement - structural equation models of longitudinal data. *Journal of Education Psychology*, 89, 41-54.
- Mason, J. M., & Allen, J. (1986). A review of emergent literacy with implications for research and practice in reading. In E. Rothkopf (Ed.), *Review of Research in Education*, 13 (pp. 3-47). Washington, DC: American Educational Research Association.
- Mc Alister, H. (1996). Self-serving bias in the classroom: Who shows it? Who knows it? *Journal of Educational Psychology*, 88(1), 123-131.
- Mc Bride, B., Bae, J., & Wright, M. (2002). An examination of family-school partnership initiatives in rural prekindergarten programs. *Early Education & Development*, 13(1), 107-125.
- Michael, W. B., & Smith, R. A. (1976). The development and preliminary validation of three forms of a self-concept measure emphasizing school-related activities. *Educational and Psychological Measurement*, 36, 521-528.
- Minke, K.M. (2000). Preventing school problems and promoting school success through family-school-community collaboration. In: K.M. Minke & G.C. Bear (Eds.).

Preventing school problems – Promoting school success: Strategies and programs that work (pp. 377-420). Bethesda, MD: National Association of School Psychologists.

Morris, V. G., & Taylor, S. I. (1998). Alleviating barriers to family involvement in education: The role of teacher education. *Teaching and Teacher Education*, 14 (2), 219-231.

Morrison, E., Rimm-Kaufman, S., & Pianta, R. (2003). A longitudinal study of mother-child interactions at school entry and social and academic outcomes in middle school. *Journal of School Psychology*, 41(3), 185-200.

Μπόνια, Α., Μπρούζος, Α., & Κοσσυβάκη, Φ. (2007). Αντιλήψεις και στάση των εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης για τους παράγοντες που δυσχεραίνουν τη γονεϊκή εμπλοκή στο σχολείο. Στο *Σχολείο και Οικογένεια*, τόμος 6 (εκδ.), Επιστημονική Επετηρίδα της Ψυχολογικής Εταιρείας Βορείου Ελλάδας, (69-96). Αθήνα: Ελληνικά γράμματα.

Μπρούζος, Α. (1998). Ο Εκπαιδευτικός ως Λειτουργός Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού. Μια Ανθρωπιστική Θεώρηση της Εκπαίδευσης (2η Εκδ.). Αθήνα: Λύχνος.

Muijs R. D. (1997). Predictors of academic achievement and academic selfconcept - a longitudinal perspective. *British Journal of Education Psychology*, 67, 263-277.

Murphy, J. (1991). The Effects of the Educational Reform Movement on Departments of *Educational Leadership*. *Educational Evaluation and Policy Analysis*, 13(1), 49- 65, Doi: 10.3102/01623737013001049

National Association of State Coordinators of Compensatory Education (NASCCE).

(1996). Distinguished schools report 1995-1996 school year: Title I: School-wide projects. Washington, D.C.: NASCCE.

Ngeow, K. Y. (1999). Online resources of parent/family involvement. Ημερομηνία Ανάκτησης: 21-07-2010. <http://www.ericdigests.org/2000-2/online.html>.

Nicolini, M. K. (2003). Teachers' perceptions of parent/teacher roles in parent involvement in education. Unpublished Dissertation, University of Florida. Gainesville.

Nieto, S. (1996). *Affirming diversity: The sociopolitical context of multicultural education* (2nd ed). NY: Longman. <http://www.ed.gov/legislation/GOALS2000/TheAct/index.html>.

- Nord, C. W., & West, J. (2001). Fathers' and Mothers' Involvement in Their Children's Schools by Family Type and Resident Status. U.S.: National Center for Education Statistics.
- O'Donnel, J., Kirkner, S. L., & Meyer-Adams. (2008). N. Low-Income, Urban Consumers' Perceptions of Community School Outreach Practices, Desired Services, and Outcomes. *The School Community Journal*, 18(2), 147-164.
- Okpala, C. O., Okpala, A.O. & Smith, F.E. (2001). Parental involvement, instructional expenditures, family socioeconomic attributes, and student achievement. *The Journal of Educational Research*, 95(2), 110-115.
- Ommundsen, Y., Haugen, R., & Lund, T. (2005). Academic Self-concept, Implicit Theories of Ability, and Self-regulation Strategies. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 49(5), 461 – 474.
- O'Sullivan, J. T., & Howe, M. L. (1996). Casual Attributions and Reading Achievement: Individual Differences in Low-Income Families. *Contemporary Educational Psychology*, 21(4), 363-387.
- Παρασκευόπουλος, Ι. Ν. (1984). Εξελικτική Ψυχολογία. Μέρος, Ι, Τόμος, 1. Αθήνα: Ιδίου.
- Πολυχρονοπούλου, Σ. Συνεργασία μεταξύ σχολείου και οικογένειας παιδιών με διαταραχές όρασης: Προβλήματα και μέθοδοι αντιμετώπισής τους. Ημερομηνία Ανάκτησης: 28-5-2009. <http://www.specialeducation.gr/files/polyxronopoulou.doc>.
- Parke, R. D., Burks, V., Carson, J., Neville, B., & Boyum, L. (1994). Family-peer relationships: a tripartite model. In: R. D. Parke, & G. W. Ladd. (Eds). Family-peer relationships: modes of linkage (pp. 107-134). NJ.: Lawrence Erlbaum Associates, Hillsdale.
- Parsons, T. (2008). The School Class as a Social System. In J. H. Ballantine, & J. Z. Spade (Eds.), *Schools and Society: A Sociological Approach to Education* (3rd ed.) (pp. 80-85). London: Sage Publications, Inc.
- Patrikakou, E. N. (2008). *The Power of Parent Involvement: Evidence, Ideas, and Tools for Student Success*. Lincoln, USA: Center of Innovation & Improvement.
- Pearce, R. R. (2006). Effects of Cultural and Social Structural Factors on the Achievement of White and Chinese American Students at School Transition Points. *American Educational Research Journal*, 43(1), 75-101.
- Pepperl, L. C., & Lezotte, L. W. (2001). *Positive home-school relations*. Okemos, MI: Effective Schools.

- Phillipson, S. (2009). Context of academic achievement: lessons from Hong Kong. *Educational Psychology, 29*(4), 447-468.
- Pianta, R., & Walsh, D. B. (1996). High-risk children in schools: Constructing sustaining relationships. NY: Routledge. Pluralistic society (pp. 21-49). Albany: State University of New York.
- Pianta, R., Howes, C., Burchinal, M., Bryant, D., Clifford, R., Early, D., & Barbarin, O. (2005). Features of Pre-Kindergarten Programs, Classrooms, and Teachers: Do they Predict Observed Classroom Quality and Child-Teacher Interactions? *Applied Developmental Science, 9*(3), 144-159.
- Ponsford, K. R., & Lapadat, J. C. (2001). Academically capable students who are failing in high school: Perceptions about achievement. *Canadian Journal of Counseling, 35*(2), 137-156.
- Power, T. J., & Bartholomew, K. L. (1987). Family-school relationship patterns: An ecological assessment. *School Psychology Review, 16*(4), 498-512.
- Pyryt, M. C., & Mendaglio, S. (1996). The many facets of self-concept: Insights from the PyrytMendaglio Self-Perception Survey. *Exceptionality Education Canada, 6*(2), 75-83.
- Πυργιωτάκης, Ι. (2000). Εισαγωγή στην Παιδαγωγική Επιστήμη (β' έκδ.). Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Resnick, M. D., Bearman, P. S., Blum, R. W., Bauman, K. E., Harris, K. M., Jones, J., Tabor, J., Beuhring, T., Sieving, R. E., Shew, M., Ireland, M., Bearinger L. H. & Udry, J. R. (1997). Protecting adolescents from harm. Findings from the National Longitudinal Study on Adolescent Health. *Journal of the American Medical Association, 278*(10), 823-832.
- Reynolds, A. J. (1992). Comparing measures of parental involvement and their effects on academic achievement. *Early Childhood Research Quarterly, 7*(3), 441-462, Doi:10.1016/0885-2006(92)90031-S.
- Rich, D. (1987). Schools and Families: Issues and Action. Washington: National Education Association Report.
- Rimm-Kaufman, S. E, Pianta, R. C., Cox, M. J., & Bradley, R. H. (2003). Teacher-rated family involvement and children's social and academic outcomes in kindergarten. *Early Education and Development, 14*, 179-198.
- Robins, R. W., Trzesniewski, K. H., Tracy, J. L., & Gosling, S. D. (2002). Global Self-Esteem Across the Life Span. *Psychology and Aging, 17*(3), 423-434.

- Rous, B., Hallam, R., Grove, J., Robinson, S. & Machara, M. (2003). Parent Involvement in Early Care and Education Programs: A Review of the Literature. Kentucky: University of Kentucky.
- Rumberger, R. W., Ghatak, R., Poulos, G., Ritter, P. L., & Dornbusch, S. M. (1990). Family Influences on Dropout Behavior in One California High School. *Sociology of Education*, 63(4), 283-299.
- Ryan, B. A. & Adams, G. R. (1995). The family-school relationships model. In B. A. Ryan, G. R. Adams, T. P. Gullotta, R. P. Weissberg, & R. L. Hampton (Eds.), *The Family-School Connection: Theory, Research, and Practice* (pp. 3–28). Newbury Park, CA: Sage.
- Sanders, M. G., Epstein, J. L., & Connors-Tadros, L. (1999). Family partnerships with high schools. The parents perspective (Report No. 32). Center for Research on the Education of Students Placed at Risk (CRESPAR). U.S.: Department of Education, Office of Educational Research and Improvement.
- Sanders, M. G., & Epstein, J. L. (2000). The National Network of Partnership Schools: How Research Influences Educational Practice. *Journal of Education for Students Placed at Risk*, 5(1), 61-76.
- Sanders, M.G., & Simon, B. S. (2001). A Comparison of Program Development at Elementary, Middle, and High Schools in the National Network of Partnership Schools. *School Community Journal*, 7-28.
- Sarason, S. B. (1971). The culture of the school and the problem of change. Boston: Allyn & Bacon. Schooling: A Multidimensional Conceptualization and Motivational Model. *Child Development*, 65, 237-252.
- Sattes, B.D., 1985. Parent involvement: A review of the literature. Occasional Paper Series. Charleston, W. VA.: Appalachia Educational Laboratory.
- Schoon, I., and Parsons, S. (2002). Competence in the face of adversity: the influence of early family environment and long-term consequences. *Children & Society* 16(4), 260-272, Doi: 10.1002/chi.713.
- Seeley, D. (1989). A New Paradigm for Parent Involvement. In: N.F. Chavkin, Families and Schools in a Pluralistic Society (pp. 229-234). NY: State University of New York Press, Albany. *Teachers College Record*, 81(3), 395-399.
- Shavelson, R. J., Hubner, J. J., & Stanton, G. C. (1976). Self-concept: Validation of construct interpretations. *Review of Educational Research*, 46, 407-411.

- Shepard, R. & Rose, H. (1995). The power of parents: an empowerment model for increasing parental involvement. *Education*, 115, 1-6.
- Sheridan, S. M., Kratochwill, T. R., & Bergan, J. R. (1996). *Conjoint Behavioral Consultation. A Procedural Manual*. N. Y.: Plenum Press
- Singh, K., Bickley, P. G., Keith, T. Z., Keith, P. B., Trivette, P., & Anderson, E. (1995). The effects of four components of parental involvement on eighth-grade student achievement: structural analysis of NELS-88 data. *School Psychology Review*, 24, 299-317.
- Sloane, K. D. (1991). Home support for successful learning. In S.B. Silvern (Ed.), *Advances in reading/language research: Vol. 5. Literacy through family, community, and school interaction* (pp. 153-172). Greenwich, CT: JAI Press.
- Song, I. S. & Hattie, J. (1984). Home environment, self-concept, and academic achievement: A causal modeling approach. *Journal of Educational Psychology*, 76, 1269-1281.
- Sonnenschein, P. (1981). Parents and Professionals: An Uneasy Relationship. *Teaching Exceptional Children*, 14(2), 62-65.
- Stallworth, J. T. (1982). *Identifying barriers to parent involvement in the schools: A survey of educators*. Austin, Texas: Southwest Educational Development Laboratory.
- Steinberg, L., Lamborn, S., Dornbush, S. M., & Darling, N. (1992). Impact of parenting practices on adolescent achievement: Authoritative parenting, school involvement, and encouragement to succeed. *Child Development*, 58, 1266-1281
- Stevenson, D. L., & Baker, D. P. (1987). The family-school relation and the child's school performance. *Child Development*, 58, 1348-1357.
- Swap, S. M. (1993). *Developing Home-School Partnerships: From Concepts to Practice*. N. Y.: Teachers' College Press, Columbia University
- Valencia, R. R., Henderson, R. W., & Rankin, R. J. (1985). Family status, family constellation, and home environment variables as predictors of cognitive performance of Mexican American Children. *Journal of Educational Psychology*, 77, 323-331.
- Walberg, H. J. (1979). *Educational environments and effects: Evaluation, policy, and productivity*. Berkeley, CA: McCutchan.
- Watson, T., Brown, M., & Swick, K. J. (1983). The relationship of parents' support to children's school achievement. *Child Welfare*, 72, 175-180.

- Webster-Stratton, C. (1993). Strategies for helping school-age children with oppositional defiant and conduct disorders: The importance of home-school partnerships. *School Psychology Review*, 22, 437-457.
- Weiss, H. B., Mayer, E., Kreider, H., Vaughan, M., Dearing, E., Hencke, R., & Pinto, K. (2003). Making It Work: Low-Income Working Mothers' Involvement in Their Children's Education. *American Educational Research Journal*, 40(4), 879–901.
- Welch, M., & Sheridan, S. M. (1995). Educational partnerships: Serving students at risk. San Antonio, TX: Harcourt Brace.
- Wherry, J. H. (2003). Linking parent involvement to student achievement. *Principal*, 82(5) σελ.1-2.
- White, K. R., Taylor, M. J., & Moss, V. D. (1992). Does research support claims about the benefits of involving parents in early intervention programs? *Review of Educational Research*, 62, 91-125.
- Williams, D. L. Jr. & Chavkin, N. F. (1986). Strengthening parent involvement. *Streamlined Seminar*, 4(5), 1-6.
- Wiseman, D. G., & Hunt, G. H. (2001). Best practice in motivation and management in the classroom. Springfield IL: Charles C. Thomas Publisher Ltd.
- Walker, J. M. T. & Dotger, B. H. (2011). Because Wisdom Can't Be Told: Using Comparison of Simulated Parent–Teacher Conferences to Assess Teacher Candidates' Readiness for Family–School Partnership. *Journal of Teacher Education*, 63(1), 62–75.
- Weiner, B., Frieze, I. H., Kukla, A., Reed, L., Rest, S., & Rosenbaum, R. M. (1971). Perceiving the causes of success and failure. Morristown, NJ: General Learning Press.
- Weiner, B. (1972). Theories of motivation: From motivation to cognition. Chicago: Rand McNally.
- Weiner, B. (1979). A theory of motivation for some classroom experiences. *Journal of Educational Psychology*, 71, 3-25.
- Weiner, B. (1984). Principles of a theory of student motivation and their application within an attributional framework. In R. Ames and C. Ames (Eds.), *Research on motivation in education* (Vol. 1): Student motivation (pp. 15-38). San Diego, CA: Academic Press.
- Weiner, B. (1985). An Attributional theory of achievement motivation and emotion. *Psychological Review*, 92, 548-573.

- Weiner, B. (1994). Integrating social and personal theories of achievement striving. *Review of Educational Research*, 64, 557-73.
- Weiner, B. (2000). Intrapersonal and Interpersonal Theories of Motivation from an Attributional Perspective. *Educational Psychology Review*, 12(1), 1-14.
- Weiner, B., Russell, D., & Lerman, D. M. (1978). Affective consequences of causal ascriptions. In: S. D. Holloway, K. Kashiwagi, R. D. Hess, & H. Azuma (1986).
- Wright, G., & Smith, E.P. (1998). Home, school, and community partnerships: Integrating issues of race, culture, and social class. *Clinical Child and Family Psychology Review*, 1, 145-162,
- Yeung, A. S., & Lee, F. L. (1999). Self-concept of high school students in China: Confirmatory factor analysis of longitudinal data. *Educational and Psychological Measurement*, 59, 431-450.
- Xu, Z., & Gulozino, C. A. (2006). How Does Teacher Quality Matter? The Effect of Teacher-Parent Partnership on Early Childhood Performance in Public and Private Schools. *Education Economics* 14(3), 345-367.
- ΥΠΕΠΘ.(1985). Νόμος 1566/1985. Όργανα Λαϊκής Συμμετοχής, άρθρο 48-53.
- Ysseldyke, J. E. & Christenson, S. L. (2002). *Functional Assessment of Academic Behavior: Creating successful learning environments*. Longmont: CO, Sopris West, Inc.
- Zellman, G. L. & Waterman, J. M. (1998). Understanding the Impact of Parent School Involvement on Children's Educational Outcomes. *The Journal of Educational Research*, 91(6), 370 – 380, Doi: 10.1080/00220679809597566.